

**ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
Кафедра професійної та вищої освіти**

Лариса ПЕТРЕНКО

**ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

**Спецкурс розроблено для керівних, педагогічних і науково-педагогічних
кадрів професійної освіти**

Київ-2020

УДК 371.123.377.112.4

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
професійної та вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 7 від 23 червня 2020 р.)*

Рецензенти:

Горбатюк Р.М., доктор педагогічних наук, професор;
Романова Г.М., доктор педагогічних наук, професор.

П- 30 **Петренко Л.М. Інформаційна культура керівника закладу професійної освіти в епоху цифровізації.** Спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної освіти. К: ЦПО, 2020. 30 с.

У спецкурсі розкрито суть, мету, принципи та основні завдання цифровізації економіки та суспільства України. Схарактеризовано структуру і зміст інформаційної культури керівника закладу професійної освіти, особливості його інформаційно-аналітичної діяльності в умовах цифровізації як основи підготовки і прийняття управлінського рішення. Виявлено чинники впливу на розвиток інформаційної культури та запропоновано механізми і технології її розвитку в цифровому суспільстві.

Спецкурс адресовано слухачам курсів підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів професійної та вищої освіти у Центральному інституті післядипломної освіти Університету.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

РОЗДІЛ I. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ОСОБИСТОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Суть та основні цілі цифрового розвитку вітчизняної економіки та суспільства

1.2. Принципи та напрями цифровізації вітчизняної економіки та суспільства

РОЗДІЛ II. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

2.1. Особливості інформаційно-аналітичної діяльності керівника закладу професійної освіти

2.2. Структура і зміст інформаційної культури керівника закладу професійної освіти

РОЗДІЛ III. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА

3.1. Механізми розвитку інформаційної культури керівника закладу професійної освіти

3.2. Чинники впливу на розвиток інформаційної культури керівника закладу професійної освіти

IV. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

4.1. Тренінгові технології

4.2. Технології дистанційного навчання

4.3. Технології змішаного навчання

ЛІТЕРАТУРА

Тема: «Інформаційна культура керівника закладу професійної освіти в епоху цифровізації»

Автор-розробник – професор Петренко Л.М.

Метою спецкурсу є розкриття суті та основних цілей цифрового розвитку вітчизняної економіки та суспільства, принципи та напрями цифровізації вітчизняної економіки; охарактеризувати особливості інформаційно-аналітичної діяльності керівників закладів освіти, структуру зміст, механізми і технологій розвитку інформаційної культури.

Завданнями спецкурсу є розвиток мотиваційної готовності керівників закладів освіти до підвищення рівня інформаційної культури, опанування інформаційними технологіями, механізмами використання методів роботи з інформацією.

Після опанування спецкурсу слухач повинен **знати:**

- суть та основні цілі цифровізації вітчизняної економіки;
- принципи та напрями цифровізації освітньої галузі;
- особливості інформаційно-аналітичної діяльності керівника закладу професійної освіти;
- структуру і зміст інформаційної культури керівника закладу професійної освіти.

Слухач повинен **уміти:**

- визначати професійні інформаційні потреби;
- формулювати мету пошуку інформації для використання в управлінській діяльності;
- використовувати методiku пошуку інформації для забезпечення управлінського процесу;
- добирати раціональні методи пошуку інформації;
- перевіряти відповідність фактів і відомостей основним принципам інформації;
- зберігати інформацію;
- здійснювати якісно-сміслову обробку інформації;
- аналізувати і синтезувати інформацію.

Відповідно сформульованій меті та завданням спецкурсу зміст програми охоплює теми, в яких інформаційна культура керівника розкривається як цілеспрямований процес розвитку інформаційно-аналітичної компетентності як основи інформаційної культури, який відбувається в процесі безпосередньої роботи з інформацією, інформаційними ресурсами, електронними освітніми ресурсами.

Спецкурс розрахований на 14 год., 6 з яких реалізуються у формі дискусії й елементів тренінгу на очному етапі навчання, а 8 год. – через самостійну роботу на дистанційному етапі.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СПЕЦКУРСУ

№ теми	Тема	Кількість годин			
		Всього	Аудиторна робота		Самостійна робота
			тематичні дискусії	практичні заняття з елементами тренінгу	
1	Цифровізація як механізм впливу на результативність та якість економічної професійної та особистої діяльності	3	1		2
2	Теоретичні засади розвитку інформаційної культури керівника закладу професійної освіти	3	1		2
3	Розвиток інформаційної культури керівника закладу професійної освіти в умовах цифровізації економіки та суспільства	4	2		2
4	Технології розвитку інформаційної культури керівника закладу професійної освіти	4		2	2
Разом:		14	4	2	8

Тема 1. Цифровізація як механізм впливу на результативність та якість економічної професійної та особистої діяльності

Мета: розкрити зміст поняття «цифровізація», виклики, які постали перед педагогічними колективами; проаналізувати чинники впливу цифрових технологій на організацію і результативність освітнього процесу.

Питання для обговорення:

- Суть та основні цілі цифрового розвитку вітчизняної економіки та суспільства;
- Напрями цифровізації вітчизняної економіки та суспільства;
- Вплив цифровізації виробництва на розвиток освіти;
- Основні принципи цифровізації освітнього процесу.

Рекомендована література: [1; 11; 18; 25].

Тема 2. Теоретичні засади розвитку інформаційної культури керівника закладу професійної освіти

Мета : визначити зміст та напрями інформаційно-аналітичної діяльності керівника в системі управління закладом освіти; з'ясувати суть інформаційно-аналітичної компетентності, змодельовати її; розглянути критерії та рівні розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників закладів освіти.

Питання для обговорення:

- Інформаційно-аналітична діяльність керівників закладів освіти як невід'ємна результативного управління складова.
- Інформаційне забезпечення реалізації функцій управління закладом освіти.
- Критерії, показники та рівні інформаційно-аналітичної компетентності керівників закладів освіти.
- Інформаційна культура керівника закладу освіти суть і структура.
- Інваріантне моделювання інформаційної культури керівників закладів освіти.
- Компетентнісний підхід до розвитку інформаційної культури керівників закладів освіти.

Рекомендована література: [3; 9; 10; 11; 15; 16; 18; 20; 21]

Тема 3. Розвиток інформаційної культури керівника закладу професійної освіти в умовах цифровізації економіки та суспільства

Питання для обговорення:

- Оптимальні механізми управління розвитком інформаційної культури;
- Розвиток інформаційної культури керівника в системі методичної роботи закладу освіти;
- Індивідуальний план як особиста траєкторія розвитку інформаційної культури;
- Чинники впливу на розвиток інформаційної культури керівника закладу освіти
- Факторний аналіз чинників впливу на розвиток інформаційної культури керівника закладу освіти;
- Організаційно-педагогічні умови розвитку інформаційної культури керівника закладу освіти.

Рекомендована література: [5, 7, 12, 18, 20].

Тема 4. Технології розвитку інформаційної культури керівника закладу професійної освіти

Питання для обговорення:

- Дослідницький підхід до управління закладом освіти;
- Алгоритм підготовки до прийняття рішення, його інформаційно-аналітичне забезпечення;
- Тренінгові технології в оволодінні інформаційною культурою;
- Загальна структура обробки інформації.
- Резолюція на документі як спосіб обробки інформації.
- Структура резолюції на документів, її ролі в управлінні закладом освіти.
- Правила оформлення резолюції на документі.
- Інформаційна культура керівника та його нестандартне мислення і креативність в управлінні закладом освіти.

Рекомендована література: [16; 17; 18; 23; 24;25].

САМОСТІНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

Метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих слухачами у процесі аудиторної роботи знань, навичок та вмінь, а також самостійне вивчення нового матеріалу на очному та дистанційному етапах навчання. Питання, що виникають у слухачів стосовно виконання запланованих завдань, розглядаються під час консультування (on-line або offline режимах).

Самостійна робота слухачів включає такі форми:

- самостійне вивчення нормативно-правових документів;
- самостійна робота з літературними джерелами з метою повного засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка рекомендованих завдань для самостійного опрацювання;
- підготовка випускної роботи за запропонованою тематикою на основі критичного огляду змісту наукових праць, узагальнення досвіду інноваційної управлінської діяльності, розробка пропозицій щодо вирішення актуальних проблем професійної діяльності;
- звіт (презентація) результатів виконання рекомендованих завдань на третьому (очному) етапі підвищення кваліфікації;
- систематизація вивченого матеріалу перед захистом випускної роботи.

Завдання для самостійної роботи слухачів

Питання для самостійного опрацювання (тема 1)

1. Чим зумовлена актуальність розвитку інформаційної культури керівників закладів освіти ?
2. Які основні характерні риси інформаційного суспільства?
3. Що треба знати про цифрові технології?
4. Якими нормативно-правовими документами визначається інформатизація освітнього процесу?
5. За якими основними напрямками здійснюється цифровізація галузі?
6. Якими основними знаннями і уміннями має володіти керівник, необхідними для управління закладом освіти в інформаційному суспільстві?

7. Яких принципів треба дотримуватись при цифровізації освітнього процесу?

Зміст завдань

1. Робота над питаннями для самостійного опрацювання.
2. Підготувати презентацію за темою «Використання інформаційних технологій в закладі освіти».

Питання для самостійного опрацювання (тема 2)

1. В чому суть інформаційно-аналітичної діяльності керівників закладів освіти?
2. Наведіть аргументи необхідності інформаційно-аналітичної роботи для результативного управління закладом освіти.
3. Назвіть основні функції керівників закладів освіти та визначте напрями, методи їх інформаційного забезпечення для ефективної реалізації.
4. За якими критеріями, показниками та рівнями визначається інформаційно-аналітична компетентність керівників закладів освіти?
5. В чому полягає суть інформаційної культури керівника закладу освіти?
6. Які компоненти складають структуру інформаційної культури керівника закладу освіти?
7. Що розуміють під інваріантним моделюванням в науці?
8. Яка послідовність дій при інваріантному моделюванні?
9. Які шляхи застосування компетентнісного підходу до розвитку інформаційної культури керівників закладів освіти?

Зміст завдань

1. Робота над питаннями для самостійного опрацювання.
2. Розробити модель інформаційної культури керівника з використанням методу інваріантного моделювання.

Питання для самостійного опрацювання (тема 3)

1. Які оптимальні механізми управління розвитком інформаційної культури вам відомі та якими з них ви користуєтесь?
2. Як ефективно розвинути власну інформаційну культуру в системі методичної роботи закладу освіти.

3. Які чинники впливають на розвиток інформаційної культури керівника закладу освіти?
4. Які методи використовують для визначення найбільш впливових чинників на розвиток інформаційної культури керівника закладу освіти?
5. Які організаційно-педагогічні умови необхідні для розвитку інформаційної культури керівника закладу освіти.

Зміст завдань

1. Сплануйте власний розвиток інформаційної культури в системі методичної роботи закладу освіти.
2. Зробіть факторний аналіз чинників впливу на розвиток інформаційної культури керівника закладу освіти;

Питання для самостійного опрацювання (тема 4)

1. У чому полягає суть дослідницького підходу до управління закладом освіти?
2. За яким алгоритмом здійснюється підготовка до прийняття управлінського?
3. Які тренінгові технології в оволодінні інформаційною культурою використовують у вашому колективі?
4. За якою загальною структурою ви обробляєте інформацію для прийняття управлінського рішення?
5. Які види резолюції на документі вам відомі?
6. Як визначити зміст резолюції та за якою структурою ви її здійснюєте?
7. Які існують правила оформлення резолюції на документі?
8. Чи можна вважати резолюцію одним із методів оброблення інформації?
9. Які креативні риси мають бути притаманні керівнику закладу освіти?

Зміст завдань

1. Оформити резолюції на різних видах документів.
2. Складіть власний творчий портрет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю. Проектування і використання відкритого хмароорієнтованого освітньо-наукового середовища закладу вищої освіти / Вернигора С.М., Гуржій А.М., Новохатко Л.М., Спірін О.М., Шишкіна М.П. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. № 6(74). С. 1-19.

2. Биков В.Ю. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2020. № 1. С. 27-36.
3. Гуменний О. Д., Петренко Л. М. Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійних навчальних закладів. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики. 2017. С. 320-328.
4. Закон України «Про державну статистику» [Електронний ресурс] : URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах» [Електронний ресурс] :URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] : URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про науково-технічну інформацію» [Електронний ресурс] : URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Закон України «Про національну програму інформатизації» [Електронний ресурс] : URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Карташова Л.А., Пліш І.В. Цифровий порядок денний розвитку освіти: спрямованість на формування цифрових компетентностей. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». 2020. 1 (11). С. 135-139.
10. Карташова Л.А., Пліш І.В., Бахмат Н.В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. 6 (68). С. 193-205.
11. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 роки (схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
12. Красовский Р. М. Информационно-аналитическая компетентность как компонент профессиональной подготовленности менеджера. Ярославский педагогический вестник. 2012. № 2. Том II (Психолого-педагогические науки). С. 193–198.
13. Організаційно-педагогічне забезпечення дистанційного навчання в професійно-технічних навчальних закладах. Методичний посібник / [О.В. Базелюк, Л.М. Петренко, С. Г. Кравець, І.І. Голуб та ін.]. Житомир: «Полісся», 2019. 204 с.
14. Палеха Ю. Організація загального діловодства: Навч. посібник (зі зразками сучасних ділових паперів). 2-ге вид. перероб. і доп. К. : Ліра-К. 2009. 458 с.

15. Петренко Л. М. Аналіз інформації в проектуванні розвитку професійно-технічного навчального закладу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. № 3. С. 35–41.

16. Петренко Л. М. Інформаційно-аналітична діяльність керівника – основа формування інформаційної системи в ПТНЗ. *Теорія та методика професійної освіти: реалії та перспективи XXI століття* : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14-17 вересня 2011). К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2011, 2011. С. 61–62.

17. Петренко Л. М. Стратегічні орієнтири професійного розвитку науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти. *Вісник післядипломної освіти*. «Серія «Педагогічні науки». 2020. Вип. 13(42). С. 170-184.

18. Петренко Л. М. Функціональна грамотність у контексті трансформації професійного розвитку фахівців. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти* : тези доп. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Глухів, 14 трав. 2020 р.). Глухів, 2020. С. 56–58.

19. Петренко Л. Морфологія інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів (емпіричні дані). *New Information Technologies in Education for All Learning Environment / Proceedings ITEA-2011. Ukraine, IRTS 22-23 November 2011*. К., 2011. Р. 449–455.

20. Петренко Л.М. Інформаційно-аналітична компетентність керівника професійно-технічного навчального закладу: алгоритми ефективної діяльності: навчально-методичний посібник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2013. 252 с.

21. Петренко Л.М. Теорія і практика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів: монографія. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2013. 456 с.

22. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики; під заг. ред. О. В. Овчарук / О. І. Пометун. К.: К.І.С., 2004. С. 15–24.

23. Сергеєва Л. М., Кінах Н. В., Олешко П. С., Купрієвич В. О. Організаційно-методичний супровід підсумкової атестації слухачів курсів підвищення кваліфікації закладів професійної (професійно-технічної) освіти: методичні рекомендації. 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720994/>

24. Спирін О.М., Колос К.Р. Технологія організації навчання учнів в умовах карантину на базі платформи Moodle. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. № 5(79) С. 29-58.

25. Ткачук В.В. Єчкало Ю.В. Семеріков С.О. Дослідження процесу використання мобільних ІКТ студентами університетів: Мобільні тестові системи та мобільні засоби розробки мультимедіа. Освітній вимір. №1(53). С. 125-146.